

[Flygaard]

Lærforening til enhver tid synes, at aflønningerne skal være udformet på en sådan måde, at de indbyrdes står i et rimeligt forhold, og at man formentlig vil betragte det foreliggende forslag som et forslag om en nedsættelse af den ugentlige arbejdstid til 36 timer – med de konsekvenser, det kan have på andre områder. Det er nok et spørgsmål, om det er rimeligt i den foreliggende situation. Men det er faktisk den reelle konsekvens, hvis hr. Bertel Haarders forslag gennemføres.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Jeg glæder mig over, at jeg ikke fik noget svar, for det er jo også et svar.

Jeg vil spørge undervisningsministeren, om det ikke er rigtigt, at når undervisningsministeren absolut ikke vil have samlæsning mellem elever under EFG og elever under lærlingeordningen inden for bankfaget, skyldes det bl. a., at man har disse forskellige løn- og arbejdsvilkår for lærerne. Jeg vil bede ministeren bekræfte, at det fører til, at den pågældende uddannelse kun kan tilbydes på halvdelen af de institutioner, hvor den ellers kunne tilbydes, samt at man må tilbyde den på hold, som er meget små, hvorved man spiller ressourcer, som kunne være brugt til at udvide kapaciteten på erhvervsuddannelserne.

Jeg vil gerne have ministeren herop og bekræfte denne fremstilling.

(Kort bemærkning).

Flygaard (DR):

Jeg går ud fra, at hr. Bertel Haarder er klar over, at uden for København er antallet af elever til handelsmedhjælpereksamen uhyre beskedent. Jeg kan som et eksempel nævne, at i Nordjyllands amt er der ifølge de oplysninger, jeg har indhentet, ca. 3.000 elever på EFG, og der er ca. 100 elever på kursus til handelsmedhjælpereksamen. Der, hvor problemet eksisterer, altså hvor der er begge former i større omfang, er inden for hovedstadsområdet, hvor vel en fjerdedel af eleverne læser til handelsmedhjælpereksamen.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

For at undgå, at hr. Bertel Haarder skal drage forkerte konklusioner af, at jeg ikke

går på talerstolen, vil jeg blot gå op og sige: nej, jeg kan ikke bekræfte den fremstilling, hr. Bertel Haarder her giver, med de intentioner, der også lå skjult i fremstillingen. Hr. Bertel Haarder ved udmærket, at han en af de sidste dage i finansudvalget har modtaget svar fra mig på spørgsmålet om bankuddannelserne. Det drejer sig på den ene side om bankernes private undervisning, der udføres som rekvireret undervisning på vore skoler, og på den anden side om den offentlige EFG-bankuddannelse. Hvad det giver af problemer at skulle samordne dem, har hr. Bertel Haarder fået udmærket beskrevet i et svar til finansudvalget.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Ja, jeg har fået beskrevet både af bankforeningen og af ministeren, at der er ingen problemer. Der er kun ét problem, og det er, at ministeren henholder sig til, at hun vil rette sig efter erhvervsuddannelsesrådet. Men det behøver ministeren jo ikke. Derfor er det alene ministerens ansvar, at hun ikke sikrer, at vi får den samlæsning og dermed den decentralisering af det pågældende uddannelsesstilbud, som man kunne få, og samtidig den ressourcebesparelse, man kunne få.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af tilsynet med undervisningsudsendelser.

[Af Bertel Haarder (V), Halvgaard (FP) og Mimi Jakobsen (CD)].

(Beslutningsforslag nr. B 72. Fremsat 6/2 81).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Som det fremgår af bemærkningerne til dette forslag, er det identisk med et forslag, som blev fremsat i folketingsåret 1979-80 af centrum-demokraterne. Efter førstebehandlingen her i tinget den 9. april 1980 henvistes forslaget til behandling i uddannelsesudvalget, men det kom ikke til anden behandling og bortfaldt altså ved folketingsårets slutning. Jeg skal i denne forbindelse henvise til min tidligere redegørelse, som jeg kort kan sammenfatte.

Grundlaget for ordningen med hensyn til Danmarks Radios undervisningsafdeling findes henholdsvis i radiolovens § 15 og i loven om landscentralen for undervisningsmidler § 6 samt i den aftale, der med virkning fra den 1. april 1976 er indgået med Danmarks Radio.

Efter det oprindelige forslag til lov om en landscentral lå produktionsansvaret hos landscentralens styrelse, men under behandlingen af forslaget blev det ændret til en indstillingsret til ministeren, som dermed fik ansvaret for den endelige godkendelse, og samtidig fik så brugerne en større repræsentation i styrelsen.

Ministeren har, for så vidt angår programansvaret, overtaget radiatorådets funktion for undervisningsafdelingens vedkommende. Radiorådet udøver sit programansvar ved efterkritik, og det skal ifølge sin forretningsorden ikke forud godkende sæsonplanen for de enkelte afdelinger. I modsætning hertil skal undervisningsministeren efter indstilling fra landscentralens styrelse forud godkende undervisningsafdelingens sæsonplan, hvilket sker i en forholdsvis summarisk form.

Programansvaret efterleves derefter på samme måde, som det er tilfældet med radiatorådets ansvar, det vil altså sige ved efterkritik, sådan at ministeren tager stilling til kritik eller klager over programvirksomheden. Det kan, sådan som det jo også er sket, eventuelt medføre, at den videre udsendelse og distribution af et program standses, eller at mini-

steriet pålægger undervisningsafdelingen at bringe en supplerende udsendelse.

Som nævnt ved en række andre lejligheder har jeg i december 1979 nedsat et udvalg til nærmere at gennemgå og vurdere virksomheden i landscentralen og herunder altså også ansvarsforholdene vedrørende produktion af udsendelser m.m.

Ansvarsproblemet vedrørende undervisningsudsendelserne kan ikke løses isoleret fra spørgsmålet om brugerindflydelsen, ej heller isoleret fra spørgsmålet om de dermed forbundne finansieringsproblemer.

I det nedsatte udvalg overvejes spørgsmålet om et tættere samarbejde mellem producenterne og brugerne, hvorved et efterfølgende ansvar vil blive bedre underbygget.

Udvalget, der er sammensat af repræsentanter såvel fra undervisningsministeriet, kulturministeriet, Danmarks Radio og landscentralen som fra brugerorganisationerne, har foretaget en del undersøgelser og er nu så langt i sit arbejde, at man forventer at kunne afgive betænkning i løbet af dette år.

Jeg kan derfor i dag ikke tage endelig stilling til det forslag, der ligger på bordet her, men ønsker at afvente indstillingen fra udvalget. Når denne indstilling foreligger, vil der kunne tages stilling til hele spørgsmålet på et langt mere solidt og gennemarbejdet grundlag.

Jimmy Stahr (S):

Jeg kan egentlig meget kort henvise til den afvisning, jeg kom med på socialdemokratiets vegne sidste år, da vi behandlede det samme forslag. Jeg bemærkede, at der er et udvalg, der sidder og arbejder med det, og da undervisningsministeren kan love, at det arbejde nærmer sig sin afslutning, kan jeg ikke se nogen som helst grund til, at man ikke skulle vente, til det skete.

Jeg vil ved denne lejlighed – næsten privat, hvis man overhovedet kan tale privat herfra – sige, at jeg finder da lejlighed til at rose alle de dygtige medarbejdere i skoleradioen og skole-TV, som jeg synes gør et mægtigt stort arbejde. Efter at jeg nu har set, hvor lidt i forhold til alle de udsendelser, de sender, man vil kritisere dem for, synes jeg, det er et endnu mere strålende resultat, de præsterer derude.

Karen Højte Jensen (KF):

Da mit partis ordfører i denne sag, hr. Flemming Jensen, ikke kan være til stede, skal jeg fremføre følgende betragtninger på hans vegne.

Det skal straks erkendes, at det konservative folkeparti er ganske enig i de bemærkninger, forslagsstillerne anfører om den lidet flatterende måde, hvorpå undervisningsafdelingen adskillige gange har bragt sig, som det hedder, i offentlighedens søgelys. Vi har haft adskillige tilfælde, hvor man skal være ualmindelig enøjet for ikke at kunne se, at der har været tale om udsendelser, som har skullet tjene helt bestemte ideologiske formål.

Udsendelserne om Baskerlandet har været særdeles meget omtalt, og på det allersidste har vi haft den berygtede udsendelse om mællefaget, en udsendelse, som såvel arbejdstagere som arbejdsgivere har måttet tage stærkt afstand fra.

Ansvarsplaceringen kan der imidlertid ikke være den ringeste tvivl om. Det er ministeren, som har den øverste ledelse og dermed det sidste ansvar, ligesom ministeren har kompetencen til at lægge retningslinjerne for undervisningsafdelingens arbejde. Hertil skal føjes, at ministeren tillige har en forpligtelse til, så vidt det overhovedet er gør ligt, at følge de almindelige retningslinjer, der gælder for programvirksomheden i Danmarks Radio. Det drejer sig udtrykkelig om retningslinjerne, ikke hvorledes disse retningslinjer føres ud i livet.

Ved en tidligere lejlighed, hvor vi har drøftet disse problemer – for problemer er der – er det fra vores side blevet påpeget, at vel kunne man ikke i en stat, hvor torturen ikke eksisterer, tvinge ministeren til personligt at følge, hvad der sendes ud, men det ændrer jo intet ved det principielle, at som loven er udformet, havner ansvaret for, hvad der skal ske, på ministerens bord.

Vi skal fra det konservative folkepartis side gerne erkende, at det er der indtil nu ikke sket meget ved – ikke andet, end at ministeren har fundet, at hvad den pågældende afdeling har skrevet, det er nok rigtigt. At det går på denne måde, behøver imidlertid ikke at være lovens skyld. Selv den bedste lov afhænger i vidt omfang af, hvordan den administreres. Hermed være ikke sagt, at vi har den bedste lov.

Ved tidligere lejligheder har vi debatteret, om situationen ville være bedre, hvis problemerne blev flyttet over til radiatorådet. I det konservative folkeparti er vi nok lidt tvivlende, al den stund også radiatorådet har været udsat for anklager for, at den efterkritik, som udføres her, ofte kun bliver ord uden konsekvenser.

Tidligere har ministeren omtalt de problemer, som findes i dag. Jeg skal henvise til folketingets forhandlinger 1979-80, spalte 7505, hvor ministeren siger:

»Ordningen er ikke uden problemer, hvilket erfaringen har vist, men problemernes antal har været meget lille i de år, ordningen har fungeret. Jeg har i december 1979 nedsat et udvalg til nærmere at gennemgå og vurdere virksomheden i landscentralen for undervisningsmidler og bedt om, at det fremkommer med forslag om eventuelle ændringer.«

Vi er enige med forslagsstillerne i, at vi her har at gøre med et overmåde vigtigt område, hvor vi skal gøre vort yderste for at sikre alsidighed og fairness, og vi vil med dette udgangspunkt medvirke ivrigt i det udvalgsarbejde, som nu forestår.

Halvgaard (FP):

Det er beklageligt, at visse omstændigheder giver anledning til fremsættelsen af det foreliggende beslutningsforslag. Baggrunden for forslaget er velkendt. Udsendelserne er erfaringsvis i strid med det alsidighedsprincip, der gælder for Danmarks Radio, og man søger nu naturligt at bringe dette område ind under de i radiolovens § 9 fastsatte regler for radiatorådets tilsynspligt. Disse udsendelser har gang på gang givet anledning til debat og berettiget kritik. Det er endnu et argument for, at Danmarks Radios monopol bør brydes.

Vi kan naturligvis som medforslagsstillere støtte forslaget.

Marianne Bentsen-Pedersen (SF):

Vi må selvfølgelig erkende, at det drejer sig om et overlappingsområde, fordi undervisningen jo hører under undervisningsministeriet og radio og TV hører under radiatorådet. Det giver selvfølgelig lidt af et dilemma.

Vi ønsker ikke, at det skal foregå sådan, som det næsten er lagt op i forslaget, at man skal sidde ude i radiatorådet og pindehugge de

[Marianne Bentsen-Pedersen]

enkelte udsendelser – som en del af forslagsstillerne har tendens til i forvejen, hvad angår andre udsendelser. Det er det ene, vi gerne vil undgå i denne forbindelse.

Vi ønsker på den anden side heller ikke, at det skal være sådan, at hvis undervisningsministeren ryster på hånden, så bliver udsendelserne taget af programmet. Det er det andet, vi gerne vil undgå. Der har vi nok et dilemma.

Derfor er vi meget usikre i gruppen over for dette forslag. Vi har talt om, at selve produktionen af udsendelserne og tilrettelæggelsen af den enkelte udsendelse og planlægningen af hele spektret af udsendelser burde ligge i undervisningsministerens regie, men at selve det, at de kommer på skærmen, måske kunne være et ansvarsområde for radiatorådet – med det før nævnte forbehold. For hvordan skal radiatorådet have ansvaret for udsendelserne, uden at det fører til, at man går ind og kigger på planlægningen eller på tilrettelæggelsen af den enkelte udsendelse, fordi det er en undervisningsopgave, som radiatorådet – undskyld mig – ikke har forstand på.

Vi er derfor i gruppen meget usikre, vi er også lidt uenige. Så vi vil godt se frem til resultatet af det udvalgsarbejde, som undervisningsministeren allerede har nævnt.

Ole Vig Jensen (RV):

Vi er fra radikal side af den opfattelse, at der er brug for ændringer på det område, som dette beslutningsforslag omhandler. Det har vi også givet udtryk for før. Den etablerede styreform og den ansvarsfordeling, der gælder, er utilfredsstillende. Det må også indrømmes, når det gælder landscentralens virksomhed i øvrigt, at der også dér er brug for ændringer.

Vi er imidlertid tilfredse med, at ministeren har nedsat et udvalg, som i øjeblikket arbejder med denne sag. Der er udsigt til, at udvalget vil afgive betænkning allerede i år, sådan at vi kan forberede og formentlig gennemføre lovgivning allerede i næste folketingssamling. Vi vil afvente resultatet af det arbejde, der er sat i gang.

Erhard Jakobsen (CD):

Efter min opfattelse kom både ministeren og socialdemokratiets ordfører alt for let uden om forslaget, som det ligger nu. Hver-

ken ministeren eller ordføreren kan vel være i tvivl om, hvorfor forslaget kommer nu. Det er jo ikke bare for at gentage centrum-demokraternes forslag fra sidste år. Det kommer på en helt ny baggrund, nemlig den baggrund, at der i det forløbne år har været et helt usandsynlig stort antal misbrug – altså efter de partiers synspunkt, som bringer sagen frem.

Det er lidt stærkt, at man – som socialdemokratiets ordfører gjorde det – kan rose medarbejdere, der har ansvaret for et program, som ministeren måtte trække tilbage for at undgå en retssag. Er det noget at rose folk for? At man måtte standse et andet program, nemlig det om Spanien, og beklage eller i hvert fald ikke genudsende det, er det noget at rose folk for?

Der er bestemt heller ingen grund til at rose de folk, der har forfattet forklaringen på, at man har lavet udsendelser, som man har. De går ganske klart udenom. Jeg skal bare nævne ét eksempel. Man henviser til, at det er i den samlede programflade, der skal være alsidighed. Ja, den er køn. Det vil sige, at det er ligegyldigt, hvad pokker man siger i januar måned 1980; blot man når inden 1. februar 1981 at bringe en udsendelse, der er lidt anderledes, så har man alsidighed. Det er jo radiatorådets gamle problem.

Det er ganske klart, at ingen enkeltudsendelse – og da slet ikke i en undervisningsafdeling – må være så ensidig, at den vender helt op og ned på tingene. Hvis den så decideret lægger op til debat, må debatten foregå i den pågældende udsendelse, specielt i en undervisningsafdeling.

Jeg giver ikke en døjt for ministerens tilsyn. Det lægger ministeren også selv op til, når ministeren svarer uddannelsesudvalget i en eller anden forbindelse:

»Når undervisningsministeren som sidste instans får forelagt sæsonplanen, er det ikke hensigten og heller ikke muligt ud fra de korte beskrivelser at foretage en detaljeret gennemgang af de enkelte forslag.«

Nej, det er klart. Men så er ministerens ansvar ikke en døjt bevendt. Og så er der ingen efterkritik, for efterkritikken, det er igen ministeren og ministerens medarbejdere. Det er her, forskellen kommer frem. Guderne skal vide, at det er sjældent, radiatorådet tager sig sammen til virkelig at gøre noget ved sagerne – altså radiatorådets flertal – men det

[Erhard Jakobsen]

betyder jo ikke, at de enkelte radiatorrådsmedlemmer ikke er i stand til at hvirvle så megen debat op om nogle programmer, at det kommer til at gøre indtryk på visse medarbejdere, at deres forsyndelser trækkes frem i offentlighedens lys. Det sker kun undtagelsesvis for den slags programmer, som oven i købet er undervisningsprogrammer. Det sker kun undtagelsesvis, når medlemmer her i tinget finder det umagen værd at trække sådan en detalje frem som den, der er tale om her.

Jeg vil gerne specielt takke SFs folketingsgruppe, fordi de også har syntes, der her er noget, vi bliver nødt til at tænke mere over. Jeg synes, det lød fornuftigt, når der blev sagt, at man må vente, for man kan vel nok vente den tid, til udvalget er færdigt. Derefter må man overveje at foretage den opdeling, som SF talte om, hvor ministeren stadig væk beholder en del af ansvaret, hvor det gælder tilrettelæggelsen, så det er undervisningsdueligt osv., men hvor ansvaret for, om det opfylder radiolovens krav, er radiatorådets.

Det er meningsløst, at radiatorådet officielt har ansvaret for en stor del af Danmarks Radios udsendelser, for det har det for alt, hvad der går ud over radio og TV, men altså alligevel bare ikke for endda nogle af de allervigtigste udsendelser. Det er en uholdbar situation, og jeg mener at vide, at et stort flertal i radiatorådet ønsker det ændret. Det mener jeg fremgik af debatten i sin tid, men det ligger langt tilbage, så jeg husker ikke nøjagtigt tallet. Jeg tror, det var et stort flertal, og det flertal er i hvert fald blevet større siden, fordi nogle af de partier, som dengang var skeptiske over for forslaget, i stedet for er skeptiske over for den måde, det går for sig på.

Men all right, vi afventer med sindsro, at udvalget bliver færdigt, og så håber jeg, at man derefter kan sætte tingene på plads, for jeg tror, et stort flertal her i tinget kan være enigt om, at det ikke kan fortsætte på den måde, som eksemplerne fra det sidste års tid har vist, hvor det hele kører, uden at nogen i og for sig ved, hvem der har ansvaret for hvad, og hvor man oven i købet var gale på hinanden, fordi den ene drog den anden til ansvar, hvad der gav anledning til meget skrivi i Information. Alt det dér er uværdigt for et undervisningsministerium, og det er ikke tåleligt for radiatorådet, at det tilsyne-

ladende har et ansvar for noget, som det i virkeligheden ikke har nogen indflydelse på.

(Kort bemærkning).

Jimmy Stahr (S):

Jeg må lige sige, at jeg roste medarbejderne i undervisningsafdelingen generelt og ikke specielt dem, der var omtalt i bemærkningerne.

I øvrigt vil jeg gerne vide, hvad hr. Erhard Jakobsen mente, da han to gange sagde, at det var vigtigt med alsidighed og en objektiv holdning specielt i en undervisningsafdeling.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Det kan jeg meget nemt forklare. Hr. Jimmy Stahr er næppe et øjeblik i tvivl om, at hans afvigende opfattelse af undervisning og folkeskole og gymnasium går helt på tværs af den opfattelse, som nok et flertal her i tinget har, nemlig at det ikke er en skoles opgave at agitere for en eller anden ting, sådan som disse udsendelser klart har gjort, skønt man påstår, at de kører i alsidighedens navn.

Undervisning er ikke ensidig oplysning om en ting, ensidig fremlæggelse af argumenter, der taler for en besemt ting. Undervisning er at fremlægge tingene og lade eleverne blive klogere, for at de derefter selv kan tage stilling til dem.

(Kort bemærkning).

Jimmy Stahr (S):

Jeg mente, at der netop i undervisningssituationer så godt som altid vil være en lærer til stede.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Dertil kan jeg kun sige, at det ikke giver mig nogen som helst garanti for udfaldet, effektiviteten og alsidigheden.

Wilhjelm (VS):

Vores principielle holdning til det problem, der rejses her, er, at vi ikke finder det rigtigt, at nogen afdeling under de elektroniske massemedier er direkte underlagt regeringen eller et ministerium. Vi finder, at det er

[Wilhelm]

en uting, at det kan misbruges, og at man principielt bør væk fra det.

Det betyder ikke, at vi nødvendigvis tror, at de får friere forhold ved at være underlagt det politiske radiator. Vi mener også, at radiatorrådet skal befries for dets partipolitikere, men det er en anden sag. Men denne særstilling for undervisningsafdelingen har vi altså ikke noget specielt ønske om at opretholde.

Vi vil dog gerne afvente resultatet af det udvalgsarbejde, som ministeren satte i gang for godt et års tid siden, og se det i sammenhæng med hele problemet angående undervisningsmidler, landscentral osv.

Denne principielle holdning til undervisningsafdelingens tilhørsforhold skal bestemt ikke føre til, at nogen tror, at vi er spor enige i eller indforstået med de bemærkninger, som fremskridtspartiet, venstre og CD har fremsat til deres forslag; vi er tværtimod ganske uenige med dem i disse bemærkninger.

Det er ikke, fordi vi ikke også synes, at ØD-udsendelserne har været renlivet socialdemokratisk og LO-propaganda for deres ØD-modeller; den er vi som bekendt nok så harske modstandere af som de her forslagsstillende partier, og derfor har vi selvfølgelig øje for den slags ting.

Vi er dog ikke sikre på, at det er mere renlivet socialdemokratisk eller borgerlig økonomisk propaganda end det, der foregår i de andre afdelinger af Danmarks Radio, og det sker jo tit, at de tre forslagsstillende partier ikke har spor øje for det.

Det gælder f. eks. den ensidige propaganda for indkomstpøolitik og forbedret konkurrenceevne, skønt disse ideer om økonomisk styring, uanset om det er monetarisme eller keynesianisme, jo har spillet fallit her på det syvende kriseår, hvor vi kommer dybere og dybere ind i det, men hvor man stadig væk tuder os ørerne fulde af, at vi skal konkurrere os ned under de andre, der selvfølgelig også får tudet ørerne fulde af, at de skal konkurrere sig ned under os, og så fremdeles.

Men det har de tre forslagsstillende partier selvfølgelig ikke blik for, for dér er de tilfældigvis enige med den socialdemokratiske og LO-økonomiske propaganda, som fuldstændig dominerer både nyhedsorienteringen og analyserne osv. i Danmarks Radio, hvor man praktisk taget aldrig kan opleve en socialistisk økonom. Vi har altså nok lettere ved at

se disse manipuleringsstendenser, fordi vi mere generelt er uenige i den måde, der fremlægges vurderinger på, end de tre forslagsstillende partier er.

Jeg synes ligesom den socialdemokratiske ordfører, at det i og for sig er noget af en cadeau til undervisningsafdelingen, at man har kunnet fremlægge så lidt konkrete forslag efter så stor en udsendelsesrække, som der her er tale om.

Må jeg specielt sige om forslaget angående spanskudsendelserne, at jeg egentlig synes, bemærkningerne er ret fantastiske, hvor man skriver, at man fornærmede den spanske stat med disse sprogudsendelser, der nævnte undertrykkelsen af den nationale bevægelse i Baskerlandet.

Ja men herregud, tryksværten var jo næppe tør på papiret den 6. februar, før det var kendt af alle, at det spanske politi torturerede en af de baskiske nationalistledere til døde. Selvfølgelig er det at fornærme den spanske stat at sige de ting, man sagde i den udsendelse, men er det det, der burde være spørgsmålet, eller burde det være spørgsmålet, om det, der blev sagt om undertrykkelse, var rigtigt? Som sagt har det klart og tydeligt vist sig, at der var mere end rigeligt belæg.

Der blev, så vidt jeg ved, ikke sagt så skrappe ting, som de spanske myndigheder selv senere har været nødt til at indrømme foregår over for den baskiske nationalistbevægelse, men det, forslagsstillerne her lægger afgørende vægt på, er, at man har fornærmet den spanske stat, og så er det altså underordnet, hvad den spanske stat i øvrigt har gjort sig skyldig i.

En sådan kritik kan vi naturligvis ikke dele. Vi synes sådan set, det var en kvalitet ved den udsendelse, at den kunne gøre opmærksom på sådanne ting, der senere er blevet rigeligt bekræftet af virkeligheden.

Endelig vil jeg takke hr. Erhard Jakobsen, for jeg har sjældent hørt en så tydelig beskrivelse af, hvad det er for en funktion, han som politiker har i radiatorrådet, når han hvirvler skidt op med den udtrykkelige hensigt at få folk til at øve selvcensur. Det synes jeg blev udtrykt fantastisk klart i hr. Erhard Jakobsens indlæg, og det vil jeg da takke for.

Steffensen (KrF):

[Steffensen]

Det er jo centrum-demokraternes forslag fra sidste år, vi her drøfter, og derfor undrer det mig egentlig en lille smule, at det ikke var centrum-demokraterne, der tog initiativet til at fremsætte det igen, men jeg går ud fra, at det er ifølge en aftale, man har haft med forslagsstillerne til forslaget i år, at det skulle være sådan, og det er selvfølgelig også mindre væsentligt. Men der står jo også i bemærkningerne, at forslaget er identisk med det forslag, der sidste år blev fremsat af centrum-demokraterne, og i øvrigt er en del af centrum-demokraternes radiolovsforslag.

Kristeligt folkeparti blev også spurgt, om vi ville være medforlagsstillere, og når vi ikke er det, skyldes det, at vi har den principielle opfattelse, at det er ministeren, der bør kunne gøres ansvarlig for de forskellige ting, der foregår også i undervisningsafdelingen. Det ved jeg godt ministeren også kan, men man må altså erkende, at det reelt har været så som så med at få det gjort.

Kristeligt folkeparti har absolut sympati for forslaget, som vi også gav udtryk for det sidste år, da det var til behandling. Man kan med rette sætte spørgsmålstegn ved, om den gældende ordning har en bare nogenlunde rimelig funktion. Det mener vi ikke den har; erfaringerne viser jo, at det forslag, som er til behandling i dag, har sin fulde berettigelse.

Om det så kan blive bedre derved, at det er radiatorådet, der skal tage sig af det på den måde, at efterkritikken skal komme dér, kan man nok have sine tvivl om, men jeg medgiver, at bemærkningerne om disse ting jo i hvert fald nemt kan blive lige så effektive, når de falder i radiatorådet, som efter den øjeblikkelige ordning.

Derfor kan kristeligt folkeparti tilsige et positivt arbejde med henblik på at nå frem til en anden ordning af forholdene, end vi har i dag; det er absolut tiltrængt.

Mølgaard (DR):

Retsforbundet har en god portion forståelse for dette forslags baggrund. Heller ikke vi er glade for den magtcentrering i ét sæt hænder som den, der er konsekvensen af, at undervisningsministeren er rekvirenten af undervisningsudsendelser og som sådan har den højeste bestemmelsesret over dem. Vi vil ikke benægte, at der er lavet både dårlige, ensidige og doktrinerende udsendelser på

undervisningsministerens ansvar, men det er unægtelig også sket i Danmarks Radios egen regie under radiatorådets ansvar.

Jeg skal bestemt ikke her stille mig op og kaste med sten, men det er en yderst farlig sag, at ministeren er den egentlige ansvarlige for TV-udsendelser. Når disse f.eks. skal betjene samtdsorienteringsundervisningen ude i skolen, kan det f.eks. ikke undgås, at der kan ske magtmisbrug, og navnlig ikke, at der kan opstå megen mistanke om samme, i højere grad end hvis uvildige organer fungerede som de reelle endelige dommere.

Men hvad værre er: skulle samtdsorienteringen komme til at omfatte reel oplysning om f.eks. kurderes eller baskeres vilkår, er vilkårene, at fremmede nationer, der udøver en uacceptabel behandling af mindretal, og som meget gerne vil have sig frabedt al PR-virksomhed omkring denne behandling, kan udøve et diplomatisk pres over for den danske regering og med held endda true med at stemme nej til EF-landbrugsordninger eller andre ordninger i EF, den danske regering måtte ønske, eller true med handelsboykot, måske lukke oliehaner. Regeringen er over for sådan pression ikke i den gunstige position, man er i på alle andre af Danmarks Radios virkeområder, nemlig at man kan afvise enhver pression – og skal og må gøre det – med henvisning til, at regeringen, ministeren, overhovedet ingen kompetence har på området. Altså er der god baggrund for dette forslag.

Men én ting skaber en nagende tvivl om forslagets kvalitet blandt os i retsforbundets gruppe. Er radiatorådet nu også den rigtige instans at udpege som den ministeruafhængige instans? Der kan nævnes mange grunde til at sætte spørgsmålstegn derved, bl.a. dette med hvordan det egentlig ligger med uafhængigheden: den måde, udpegelsen af rådsformand og råd foregår på i dag, er noget af det, der gør denne vurdering lidt dubiøs. Der kan også nævnes fortilfælde af med held udøvet politisk pression over for Danmarks Radio.

Uafhængigheden er vel ikke, hvad den burde være, men for mig er det nok mest magtpåliggende at fremholde én grund yderligere til betænkelighed: jeg ønsker at udbygge og fundere Danmarks Radios integritet som selvstændig, uafhængig institution. Da kulturministeren forleden her i tinget tog ord

[Mølgaard]

i munden som »jeg forlanger, at Danmarks Radio gør sådan og sådan«, »jeg forventer, at Danmarks Radio gør sådan og sådan«, »jeg kræver, at Danmarks Radio gør sådan og sådan«, så sagde ministeren noget, som jeg ikke er spor uenig med ministeren i, men hvor jeg principielt vil fremhæve, at det, at ministeren overhovedet finder på at forlange noget af Danmarks Radio, er en tydelig understregning af, at det er nødvendigt til enhver tid at kæmpe for denne integritet for institutionen, hvis man da er tilhænger af den. Det er vi i retsforbundet, formentlig i modsætning til forslagsstillerne. Dette at give radiatorådet programsvaret for noget, regeringen betaler for, kan let virke undergravende for denne integritet. Afhængighedsbåndene styrkes derved.

Det får os altså til foreløbig at være meget i tvivl om dette beslutningsforslags rigtighed, selv om vi er enige med forslagsstillerne i, at den nuværende tingenes tilstand ikke er ideal. Vi vil overveje videre og i øvrigt med spænding afvente resultatet af det udvalgsarbejde, ministeren har omtalt.

En medgivelse til fordel for forslagsstillerne mere vedrørende ytringsfrihedens vilkår: ytringsfriheden har trods alt bedre kår under radiatorådet end under ministeren; det er min bedste overbevisning. Politisk stormløb, smagsdommerudfoldelse, hykleriske censurtilbøjeligheder er lettere at fare frem med over for undervisningsministeren med held i hvert fald end over for radiatorådet. Det er en kvalitet ved forslaget, som vi bestemt ikke fra retsforbundets side vil underkende. Hvor mange af forslagsstillerne der så reelt kan være enige i, at det er en kvalitet, kan vi så til gengæld have vores tvivl om, men dem om det. Kristeligt folkeparti har i hvert fald tænkt over dette forhold, viste hr. Steffensens udtalelse tidligere. Vi har også tænkt over det, og vi anser det altså for en kvalitet ved forslaget.

Kunne man eventuelt konstruere et af regeringen og af Danmarks Radio fuldstændig uafhængigt undervisningsudsendelsesråd, var det nok det, der mest harmonerede med vores ønsker. En sådan konstruktion skal jeg dog undlade at frihåndstegne mere detaljeret her. Det forestående udvalgsarbejde kan måske bidrage til en konkret afklaring af, hvordan en sådan konstruktion eventuelt kunne blive til.

Bertel Haarder (V):

Jeg vil gerne sige tak for en række kloge indlæg, som har fremhævet lige netop alle de hensyn, der kan inddrages i denne sag. Jeg mener, man kan drage den konklusion, at hvis det udvalg, der er nedsat, kommer med en løsning, som indebærer en tilbageførsel af programsvaret fra ministeren til radiatorådet, vil forslaget have gode udsigter til at gå glat igennem dette ting, hvorimod det sandsynligvis ikke vil kunne komme igennem, hvis udvalget fremturer i at fastholde den nuværende ordning, og det betragter jeg som et resultat i sig selv. Jeg synes faktisk, det er nyttigt, at vi her midtvejs har haft denne tilbagemelding fra partierne til det nedsatte udvalg, som forhåbentlig for længst er gået i gang og har talt længe om disse ting.

Selvfølgelig er radiatorådet også på mange måder et mærkeligt organ, bl.a. har det tre – kongevalgte medlemmer, havde jeg nær sagt – regeringsvalgte medlemmer og de to medarbejdervalgte. Man kan altså diskutere sammensætningen af radiatorådet og også i høj grad dets uafhængighed af regeringen, men det er dog lidt mere uafhængigt af regeringen end undervisningsministeren, og det er dog lidt mere trænet i at tage sig af den slags ting end undervisningsministeren og ministerens departement, som jo har nok af andre ting at tage sig af, og som jeg faktisk tror hellere end gerne ville være fri for den rodebutik.

Der kan siges meget frem og tilbage om udsendelserne. Jeg mener personlig, at nogle udsendelser absolut kan betegnes som vestres node, og at ingen er det modsatte; mit faste holdpunkt er jo midten i dansk politik og ikke, som når hr. Wilhjelms taler, hvor midten åbenbart er dér, hvor han selv står.

Men det er egentlig ikke det, det drejer sig om, for det er sandsynligvis noget, der er et resultat af den medarbejderstab, man har kunnet rekruttere nu for tiden: generationen fra 1968 og hele det problem, som følger dermed – vi kender det fra de højere uddannelsessteder. Hvis man vil se, hvad sagen drejer sig om, skal man læse om det spanske eksempel, dette, at den spanske regering klager – med rette eller med urette, det er ligegyldigt – og at udenrigsministeren svarer: det kan den danske regering sandelig ikke gøre for, for vi har ikke kontrol med Danmarks Radio. Det troede han, indtil han opdagede

[Bertel Haarder]

tingenes tilstand og måtte sige: jo minsandten, vi har en så sindssyg ordning, at det faktisk er min kollega undervisningsministeren, som er ansvarlig for hele biksen. Han vidste det ikke og afgav et fuldstændig forkert svar. Det siger lidt om, hvordan udenrigsministeren i sit stille sind helt automatisk gik ud fra, at det da ikke var staten, der lavede det, når man producerede ting til medierne i Danmark. Jo, det, vi har, er statsproduktion, og det skabte vanskeligheder for den danske regering.

Det var anledningen til, at dette forslag blev fremsat, på trods af at det er indeholdt i et mere omfattende radioforslag, som CD har fremsat, og på trods af at det er indeholdt i de ændringsforslag til finansloven, som bl.a. venstre og de konservative har fremsat. Det var anledningen, og det måtte få hvem som helst, som går ind for pressens frihed, og som går ind for, at man ikke skal kunne true en regering til at styre medierne, til at se, at den nuværende ordning er uholdbar.

Jeg tror endvidere, at jeg på de flestes vegne i uddannelsesudvalget kan sige, at vi ikke har følt det morsomt at skulle udøve det programansvar, som vi jo i virkeligheden har, fordi folk med rette kommer og siger til os: hvad gør I ved det? Det er jo ikke radiatorådet, det er jer. Hvad gør I ved det? Jeg tror ikke, vi har følt det morsomt. Jeg tror faktisk, vi føler, vi er ret uegnede som forum, og når vi siger, at vi ikke synes, ministeren har løst sin opgave i denne forbindelse særlig tilfredsstillende, vil jeg i hvert fald personlig sige, at det også gælder mig selv som medlem af uddannelsesudvalget; jeg føler ikke, at jeg har løst opgaven tilfredsstillende dér. Derimod har man i radiatorådet en betydelig rutine for behandling af den slags ting, og derfor bør det ligge under radiatorådet.

Jeg har i bemærkningerne optrykt Harald Engberg-Pedersens artikel i årbogen for Danmarks Radio. Jeg kan se, at han den 28. marts i år har skrevet om den samme sag i Aktuel, hvor han skriver – og det er altså lederen af afdelingen, der taler –:

»Enhver med lidt sans for administrative forviklinger vil kunne sige sig selv, at der var fare for spektakler, hvor den samme afdeling skal styres af to forskellige herrer, af både radiatoråd og undervisningsminister.«

»En anden vanskelighed hænger sammen med det store administrative apparat, der er stablet på benene. Undervisningsafdelingens udspil, der på forhånd er drøftet igennem med gode repræsentanter for programmernes brugere, skal først behandles af landscentralt styrelse og repræsentantskab og derfra gå videre med bemærkninger til departementet, som endelig skal forelægge sagerne for ministeren. Kommentarer er næsten overflødige, det skulle være fremgået af mange erfaringer gjort op gennem 1970-erne, at ingen står sig ved at ville styre kunstnerisk eller pædagogisk virksomhed gennem et så stort hierarki af bureaukratiserede organer.«

Det var altså lederen af afdelingen, som utvivlsomt på medarbejdernes vegne siger, at han også er utilfreds med ordningen. Så siger jeg bare: hvad venter man så på? Jo, vi venter på udvalget, men jeg tror, det er nyttigt, at vi her har fået understreget, hvad et folketingsflertal venter sig af det udvalg, ikke på den måde, at vi skal bestemme, hvad det skal foreslå, men på den måde, at udvalget nu kan lade være med at spille sin tid med løsningsmodeller, som man på forhånd kan se der ikke er flertal for.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Når man sidder og lytter til den debat, der er foregået om dette beslutningsforslag, bekræftes man i antagelsen af, at der trænges til et væsentligt bedre og mere solidt og gennemarbejdet grundlag for folketingets stilingtagen til denne sag. Jeg vil derfor gerne blot slutte denne debat med at sige tak til det flertal af ordførere, der ønsker at afvente det udvalgsarbejde, som er sat i gang, og som altså vil være færdiggjort i løbet af dette år, for det giver os det grundlag, som vil være nyttigt for os alle, når vi skal tage stilling i denne sag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Enggaard):

[Første næstformand]

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Der gøres indsigelse).

Jeg stillede forslag om henvisning til kulturudvalget, og jeg går ud fra, at det er sekretærkollegerne for partigrupperne, som er enedes om dette. Men der er nu gjort indsigelse, og jeg giver ordet til hr. Bertel Haarder.

Bertel Haarder (V):

Jeg vil ikke på nogen måde skabe kaos i forretningsgangen, men bare markere, at jeg mener, den sag hører hjemme i uddannelsesudvalget, for det er dér, man ved, hvordan det har fungeret hidtil, og derfor er det det udvalg, der har sagkundskaben. Jeg kræver ikke nogen afgørelse nu, hverken af formanden eller af tinget.

Første næstformand (Enggaard):

Jeg forstår det således, at der ikke nu fremsættes noget egentligt forslag af hr. Bertel Haarder, og under henvisning til, at enhver beslutning jo kan omgøres ved en ny beslutning her i tinget, skal jeg gentage mit forslag om, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til kulturudvalget. Da der nu ikke er nogen, der gør indsigelse mod det, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om iværksættelse af høringsprocedure med henblik på ændring af loven om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner.

[Af Mimi Jakobsen (CD), Bertel Haarder (V), Gerda Møller (KF), Halvgaard (FP), Ole Vig Jensen (RV) og Chr. Christensen (KrF)].

(Beslutningsforslag nr. B 88. Fremsat 27/2 81).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Spørgsmålet om at høre de højere uddannelsesinstitutioner om, hvordan de i lyset af deres hidtil indvundne erfaringer vurderer styrelsesloven, har jo unægtelig været drøftet ved adskillige lejligheder her i tinget.

Som tidligere sagt mener også jeg, at det vil være rimeligt at foretage en sådan høring. Men jeg har også gentagne gange givet udtryk for, at høring tidligst bør iværksættes i foråret 1982, fordi der efter min opfattelse er gode og saglige grunde til at vente indtil det tidspunkt. Efter min mening vil det, som jeg har anført det også over for uddannelsesudvalget, være en virkelig prøve på omfanget af styrelseslovens bæredygtighed, om man på institutionerne kan klare de nuværende økonomiske vanskeligheder på en sådan måde, at de beslutninger, der tages, bliver baseret på hensynet til institutionernes vel.

Som jeg forleden fik lejlighed til at udtale her i salen i forbindelse med besvarelse af et onsdagsspørgsmål, og som jeg altså vil gentage i dag, har det fremsatte forslag til folketingsbeslutning om omgående høring undret mig i ikke ringe grad, for at sige det mildt.

Sagen er jo den, at jeg for en måneds tid siden var til samråd i uddannelsesudvalget og dér fremlagde et forslag om, at jeg ville opfordre institutionerne til at etablere rådgivende forskningsudvalg bestående alene af fagkyndige, og at jeg betragtede dette forslag som et alternativ til en øjeblikkelig iværksættelse af høringsproceduren.

Der var bred tilslutning til dette forslag i uddannelsesudvalget – der var faktisk slet ikke nogen, der talte imod det – og jeg gik derfor hjem og regnede med at følge den procedure, jeg dér havde fået tilslutning til. Derfor var min forundring altså stor, da man forholdsvis kort efter fremsatte dette forslag; det var i modstrid med det, vi havde aftalt i udvalget.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg fortsat mener, at høring først bør iværksættes i 1982, men spørgsmålet må jo nu drøftes på ny og igen i uddannelsesudvalget, og jeg vil selvfølgelig være villig til en sådan drøftelse.

Jimmy Stahr (S):

Jeg kan henvise til, hvad jeg har sagt ved tidligere lejligheder om noget nær det samme forslag. Det var en afvisning, og det er det også denne gang. Jeg kan egentlig ikke for-